

Üç Deniz Girişimi (Three Seas Initiative) Bilgi Notu

1) Üç Deniz Girişimi (ÜDG), 2015’de Polonya Cumhurbaşkanı Andrzej Duda ve Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar-Kitarović’in girişimleriyle Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin dâhil olduğu uluslararası bir platform olarak doğmuştur.

Bu girişim¹, Orta ve Doğu Avrupa’da enerji, ulaştırma ve dijitalleşme alanlarındaki altyapı eksikliklerinin giderilmesini hedeflemektedir. Bu işbirliğinin Üç Deniz Girişimi olarak adlandırılmasında, 12 ülkenin coğrafi olarak Baltık, Adriyatik ve Karadeniz arasında konumlanması ve bu üç deniz üzerinden dünya pazarlarına erişmeyi hedeflemesi rol oynamaktadır.

2) Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki altyapı Batı Avrupa ülkelerine kıyasla daha eski ve yetersiz durumda olup, 2030 yılına kadar ulaştırma alanında 290 milyar Avro tutarında (karayolu 165 milyar, demiryolları 100 milyar, deniz taşımacılığı 13 milyar, havalimanları 11 milyar), enerjide 88 milyar Avro ve telekomünikasyonda 160 milyar Avro altyapı ihtiyacı olduğu tahmin edilmektedir.

Türk firmalarının küresel pazardaki rekabet gücü ve üretim kalitesi düşünüldüğünde, ÜDG ülkemiz için önemli bir ekonomik faaliyet ve fırsat alanı olabilecektir. Özellikle müteahhitlerimiz, enerji ve telekomünikasyon şirketlerimiz önemli projelerde rol alabilirler.

3) Üç Deniz Girişimi’nin hedeflerini şöyle özetlemek mümkündür:

- Avrupa’ya uzanan doğal gaz boru hatlarına alternatif hatlar oluşturmak,
- Sıvı doğal gaz (LNG) ithalatı ile tedarik çeşitlendirmesi sağlamak,
- AB enerji pazarına arz çeşitliliği sağlamak,
- Enerji fiyatlarını rekabete açık hale getirmek,
- Enerji güvenliği ekseninde Baltık, Adriyatik ve Karadeniz arasında kalan bölgede kuzey-güney yönünde bir enerji ve telekomünikasyon dahil dijital ve ulaştırma altyapı sistemi tesis etmek.
- Ukrayna Savaşı ile oluşan konjonktür neticesinde Ukrayna’nın Avrupa enerji ve ulaşım sistemine bağlantılarının sağlanmasında ve savaş sonrası bu ülkenin yeniden yapılandırılması faaliyetlerine katkı sağlamak.

4) Girişim çerçevesinde öne çıkan ulaştırma projesi “Via Carpathia” karayolu koridorudur. Otoyol, Litvanya’nın Klaipeda Limanı’ndan (Polonya, Slovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan’dan sonra) Selanik Limanı’na ve buradan da İstanbul’a uzanmaktadır.

5) Üç Deniz Girişimi (ÜDG) Sekizinci Zirvesi Romanya’nın evsahipliğinde 6 Eylül 2023 tarihinde, Zirve marjında düzenlenen ÜDG İş Forumu 7 Eylül 2023 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Zirveye, ÜDG’nin oniki Katılımcı Ülkesinden (Avusturya, Bulgaristan, Hırvatistan, Çekya, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Romanya, Slovakya ve Slovenya) Cumhurbaşkanı ile Üst Düzey Temsilcilerin katıldığı açıklanmıştır. (Kabul edilen Ortak

¹ Üç Deniz Girişimi Ülkeleri: Polonya, Hırvatistan, Avusturya, Estonya, Letonya, Litvanya, Çek Cumhuriyeti, Slovenya, Slovakya, Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan

Bildiride ülkemize de yer verilmiştir.) Zirvede ayrıca, Yunanistan ve Moldova Devlet Başkanı düzeyinde ABD İklim Özel Temsilcisi John Kerry ve Dışişleri Müsteşar Yardımcısı Geoffrey Pyatt, Almanya ise Bükreş Büyükelçileri tarafından temsil edilmiştir.

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Avrupa Yatırım Bankası (EIB)'nin de katılım sağladığı Zirve'ye, Japonya, Birleşik Krallık, OECD, IMF ve Dünya Bankasından video mesaj ile katılım sağlanmış, Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelensky ise online katılım göstermiştir.

Yunanistan bu Zirve'yle Girişimin 13'üncü üyesi olmuş, Ukrayna ve Moldova ise Girişim kapsamında Ortak Katılımcı Ülke statüsü kazanmıştır. ÜDG'nin 2024'te düzenlenecek Dokuzuncu Zirvesine Litvanya, 2025'te düzenlenecek Zirvesi'ne Macaristan ev sahipliği yapacaktır.

Sayın Cumhurbaşkanımız bahsekonu Zirve'ye özel konuk olarak davet edilmiş olup, Zirve'ye yazılı bir mesaj göndermiştir. Zirve'de ülkemizi Bükreş Büyükelçimiz temsil etmiştir.

Bükreş Zirvesinde kabul edilen Ortak Bildiride özetle;

- ÜDG ülkelerinde enerji, ulaştırma ve dijital altyapıya 2016 yılından itibaren yapılan yatırımların Girişimin siyasi ve ekonomik olgunluğunu gösterdiği,
- Rusya'nın Ukrayna'ya karşı tahrik edilmemiş, haksız ve yasadışı saldırı savaşının, ayrıca tedarik zinciri, ekonomik kalkınma ve enerji uyumu dahil küresel çapta yıkıcı etkileri olan hibrid savaşının güvenlik ortamının kırılmasını artırmasından büyük endişe duyulduğu,
- Avrupa ve küresel güvenliği ve istikrarı tehlikeye atan, kural temelli uluslararası düzeni aşındıran Rusya'nın yanlış ve sorumsuz eylemlerinin kararlılıkla kınandığı,
- Rusya'nın Ukrayna'ya karşı tahrik edilmemiş, yasadışı savaşının ÜDG bölgesine etkisinin altı çizildiği,
- Rusya Federasyonu tarafından yürütülen ve Moldova'nın Anayasal düzenini ve istikrarını bozmayı hedefleyen eylemleri ile Moldova'ya karşı sistematik hibrid baskıları kınandığı,
- ÜDG'nin, bölgesel bağlantısallığın güçlendirilmesi ve Kuzey-Güney istikametinde ulaştırma, enerji ve dijital ağların inşa edilmesi için stratejik rolü olduğu,
- ABD'nin yatırımları ve mali mevcudiyetinin kapsamlı transatlantik ortaklık hedefi için teşvik edici unsurlar olduğu,
- ÜDG katılımcı ülkelerinin AB'nin Küresel Geçit stratejisi için köprü oldukları,
- Kuzey-Güney ekseninde Trans-Avrupa enerji, ulaştırma ve dijital ağların geliştirilmesinin AB Tek Pazarın güçlendirilmesi için önemli olduğu,
- ÜDG'nin AB üyesi olmayan ülkeleriyle işbirliğine açık olduğu

belirtilerek,

- ÜDG'nin Stratejik Ortakları (AB Komisyonu, ABD ve Almanya'nın) ile Özel Konukların (Fransa, Yunanistan, Moldova, Japonya, Türkiye, Ukrayna, Birleşik Krallık, EBRD, EIB, OECD, IMF ve Dünya Bankası) Bükreş Zirvesine katılımlarından memnuniyet duyulduğu,

- ÜDG'nin sahip olduğu vizyonu ve işlevsel hedeflerin Fransa, Japonya, Türkiye ve Birleşik Krallık gibi fikirdaş (lik-minded) ülkelerin desteğinden memnuniyet duyulduğu,
- Yunanistan'ın ÜDG'nin onüçüncü Katılımcı Ülkesi olmasının memnuniyetle karşılandığı, bunun Kuzey-Güney ekseninde ekonomik kalkınma ile enerji, ulaştırma ve dijital altyapıda bağlantısallığın geliştirilmesine ve Avrupa Birliğı uyumunun güçlendirilmesine katkı sağlayacağı,
- Rusya'nın Ukrayna'ya karşı başlattığı ve BM Anayasası dahil uluslararası hukukun açık ihlali olan savaşının en güçlü şekilde tekrar kınandığı, Ukrayna'nın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne desteğın yinelenildiğı ve Rusya'nın derhal ve koşulsuz olarak Ukrayna topraklarından çekilmesi çağrısının yapıldığı
- Dramatik şekilde değışen jeo-politik ve jeo-ekonomik bir ortamda baskılara direnen Moldova'nın çabalarının teslim edildiğı ve Ukrayna ile birlikte Moldova'nın ÜDG Ortak Katılımcı Ülke olarak dahil edilmesinden memnuniyet duyulduğu,
- Ukrayna ve Moldova'ya AB aday statüsü verilmesinden memnuniyet duyulduğu,
- Batı Balkanlar, Ukrayna, Moldova ve Gürcistan'ın AB ile daha fazla yakınlaşmalarına dair AB politikaları için ÜDG'nin takviye edici potansiyele sahip olduğu,
- ÜDG Yatırım Fonu'nun hızla geliştiiğı, Bulgaristan, Polonya ve Romanya'da altyapı projelerine mali kaynak verdiğı,
- ÜDG Yatırım Fonu'nun bugüne kadar 5 projeye 6 milyar Avro destek sağladığı, yakında iki projenin daha açıklanacağı,
- ÜDG bölgesinde siber güvenliğın güçlendirileceğı,
- Sınır ötesi inovasyon projelerinin desteklenmesi amacıyla ÜDG İnovasyon Fonu'nun kurulmasının öngörüldüğü

ilan edilmiştir.

6) Üç Deniz Girişimi (ÜDG) Dokuzuncu Zirvesi Litvanya'nın evsahipliğinde 11 Nisan 2024 tarihinde Vilnius'ta düzenlenecektir. Zirve ile aynı gün içerisinde ÜDG İş Forumu da tertiplenecektir. Sayın Cumhurbaşkanımız Litvanya Cumhurbaşkanı Gitanas Nauseda tarafından bahsekonu Zirve'ye davet edilmiştir.